

การศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

ปาริฉัตร ไชยกอง¹, ชฎาพร เสนาคูณ²

¹คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

²สถาบันวิจัยวลัยรุกขเวช มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม 44150

ปาริฉัตร ไชยกอง, ชฎาพร เสนาคูณ. (2567). การศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 7(1), 2567 : 24 – 33.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง วิธีการปลูกและกระบวนการการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสง จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสังเกต และการถ่ายภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง ขั้นตอนการปลูก การดูแลและเก็บเกี่ยว ถั่วลิสงและกระบวนการในการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.7 และเพศชายคิดเป็นร้อยละ 23.3 อาชีพส่วนใหญ่ คือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 66.7 พบว่าเกษตรกรในชุมชนปลูกถั่วลิสงเพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย เพียงสายพันธุ์เดียว คือ พันธุ์ไทนาน 9 ซึ่งมีลักษณะฝัก 2 ข้อ ผิวเรียบ และมีระยะเก็บเกี่ยว 90-120 วัน สำหรับการปลูกการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว ปลิดฝัก การกะเทาะเปลือก การคัดแยกเมล็ดเพื่อนำไปแปรรูป ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานคน สำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย ถั่วลิสงที่ผ่านการคัดเปลือกและซั้วออก จะนำมาแช่น้ำ แล้วผึ่งให้แห้งก่อนที่จะนำไปคั่วทราย การคั่วใช้เวลาประมาณ 30 นาที หลังจากคั่วจนได้เวลาและสีที่ต้องการแล้ว จะนำมาคัดแยกเมล็ดที่ไหม้ออกก่อนนำมาบรรจุ จากการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง พบว่าเกษตรกรมีประสบการณ์และความชำนาญในการคัดเลือกเมล็ด มีวิธีการเตรียมดิน วิธีการปลูกการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และวิธีการเก็บรักษาเป็นอย่างดี ทำให้ได้ผลผลิตจำนวนมากและมีคุณภาพ และสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย โดยดัดแปลงจากวิธีแบบดั้งเดิม จนสามารถสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนได้

คำสำคัญ : ถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 ถั่วลิสงคั่วทราย ภูมิปัญญา การแปรรูป

The study of peanut planting wisdom to develop the economy in Ban Nong No community, Kut Chap sub-district, Kut Chab district, Udon Thani province.

Parichat Chaigong¹ Chadaporn Senakun²

¹ Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University
Kham Riang Sub-district, Kantharawichai District, Maha Sarakham province 44150

² Walairukhavej Botanical Research Institute, Mahasarakham University
Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province 44150

Parichat Chaigong, Chadaporn Senakun. (2024). Wisdom education peanut planting to develop the economy in Ban Nong No community, Kut Chap Sub-district, Kut Chab District, Udon Thani Province. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 7(1), 2024 : 24 -33.

Abstract

This research aims to study the wisdom of planting peanuts for economic development in Ban Nong No community, Kut Chap sub-district, Kut Chab district, Udon Thani province. The objectives of this study were to study the wisdom of peanut planting, planting methods, and the processing of roasted peanut products. The sample used in the study consisted of 30 peanut farmers, selected by purposive sampling. The research instruments were questionnaires, structured interview forms, observations, and photographs. Quantitative data analysis was general information from the respondents and qualitative data analysis from in-depth interviews including collecting information about the wisdom of growing peanuts, planting, and care, harvesting, and processing into sand roasted peanut products. The results showed that most of the respondents were female 76.7% and male 23.3%. Most occupations were farmers, representing 66.7%. It was found that farmers in the community planted peanuts to make sand-roasted peanut products. The only cultivar is Tainan 9, which has two pod characteristics, a smooth surface, and a 90-120 days harvesting period. Most of the planting and caring, harvest, pods-hulling, and sorting of seeds for processing were used human labor. The processing of roasted peanut products that have been hulled and the pole removed will be immersed in water and then dry before being sand-roasted. Roasting takes about 30 minutes. After roasting to the desired time and color. The burnt seeds will be separated before being packed. Studying the wisdom of growing peanuts found that the farmers have experience and expertise such in seed selection, preparing the soil, how to plant, caring for harvest, and how to keep it as well resulting in a large amount of production and quality and can be processed into sand-roasted peanut products by adapting from the traditional roasting method until able to generate income and develop the economy in the community.

Keywords : *Arachis hypogaea* L., cultivar Tainan 9, sand-roasted peanut local, wisdom processing

1. บทนำ

ถั่วลิสง (Peanut) มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Arachis hypogaea* L. จัดเป็นพืชในวงศ์ถั่ว (Fabaceae) มีชื่อท้องถิ่น เช่น ถั่วดิน ถั่วคุด ถั่วใต้ดิน ถั่วลิง และถั่วยาสง ถั่วลิสงมีถิ่นกำเนิดอยู่ในเขตร้อนของทวีปอเมริกาใต้ ปัจจุบันถั่วลิสงจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย เมล็ดถั่วลิสงเป็นอาหารสำหรับมนุษย์ เพราะมีโปรตีนสูง มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ให้พลังงาน ประกอบด้วยคาร์โบไฮเดรต น้ำตาล เส้นใย ไขมัน ไขมันไม่อิ่มตัว ไขมันไม่อิ่มตัวเชิงเดี่ยว ไขมันไม่อิ่มตัวเชิงซ้อน โปรตีน วิตามินบี วิตามินบี 3 วิตามินบี 6 วิตามินบี 9 วิตามินซี ธาตุแคลเซียม ธาตุเหล็ก ธาตุแมกนีเซียม ธาตุฟอสฟอรัส ธาตุโพแทสเซียม ธาตุสังกะสี ถั่วลิสงดิบที่ 100 กรัมจะให้พลังงาน 570 กิโลแคลอรี ต่อความต้องการพลังงานของแต่ละคน ซึ่งผู้ชายต้องการปริมาณแคลอรีที่ใช้เป็นพลังงานต่อวัน 1,800 – 2,500 กิโลแคลอรี ผู้หญิงต้องการปริมาณแคลอรีที่ใช้เป็นพลังงานต่อวัน 1,500 – 2,000 กิโลแคลอรี กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (มูลนิธิหมอบ้าน: 2555). ลักษณะสัณฐานวิทยาของถั่วลิสง เป็นพืชล้มลุก ลำต้นสูง 15 - 70 เซนติเมตร มีขนขึ้นตามลำต้น กิ่ง ก้าน ใบ รากเป็นระบบรากแก้ว และมีรากแขนงแตกออกมา โดยทั่วไปจะมีปมสีน้ำตาล ภายในปมมีสีแดงเข้ม ซึ่งเกิดจากแบคทีเรียพวกไซโซเบียมเข้าไปอาศัยอยู่ในราก ใบเป็น ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับคล้ายเกลียว มีใบย่อย 2 คู่ อยู่ตรงข้ามกัน ตามใบรูปไข่ กว้าง 2 - 3 เซนติเมตร ยาว 3 - 7 เซนติเมตร ปลายใบมน ขอบใบเรียบ ช่อดอก ประกอบด้วยดอกย่อย 3 ดอกขึ้นไป ดอกมีสีเหลืองส้ม มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.9 - 1.4 เซนติเมตร และยาว 1 - 2 เซนติเมตร ผลแบบฝัก เกิดอยู่ใต้ดิน เกิดแบบแพร่กระจายหรือเกิดเป็นกระจุก เปลือกมีลักษณะแข็งและเปราะ มีลายเส้นชัด มีสีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลอ่อนภายในหนึ่งฝักจะมีเมล็ดอยู่ 1-6 เมล็ด เมล็ดมีเยื่อหุ้มต้นสีขาว สีม่วงแดง สีแดง หรือสีน้ำตาลอ่อน (Medthai: 2565)

ถั่วลิสงคั่วทราย เป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร ที่สร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จึงได้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านถั่วลิสงคั่วทราย โดยเป็นการรวมกลุ่มของชาวบ้าน บ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งที่มาของการจัดตั้งขึ้นกลุ่มแปรรูปถั่วลิสง มาจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์เสด็จเยี่ยมราษฎร ณ เขื่อนห้วยหลวง จังหวัดอุดรธานี ในปี พ.ศ.

2521ทรงได้รับสั่งให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องวางแผนการปลูกพืชถั่วลิสงหลังการเก็บเกี่ยวข้าว และได้พระราชทานถั่วลิสงพันธุ์ไทนาน 9 จำนวน 20 ต้น ให้กับเกษตรกรปลูกเพื่อเพิ่มรายได้และเป็นพืชเพื่อปรับปรุงดิน ต่อมาการปลูกถั่วลิสงได้รับความนิยมนปลูกเพิ่มมากขึ้น มีผลผลิตจำนวนมากและราคาถูก ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2536 สำนักงานเกษตรอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จึงได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหนองโนขึ้นมา เพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสง โดยอาศัยประสบการณ์การเพาะปลูกและการแปรรูปแบบพื้นบ้าน แล้วนำออกมาจำหน่ายในตลาดท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2538 จนปัจจุบันผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงคั่วทราย ได้กลายเป็นสินค้า OTOP ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านหนองโน (พงเพชร อิทธิภิบาล: สัมภาษณ์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสงและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้วิธีการปลูกถั่วลิสงและกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย ซึ่งข้อค้นพบที่ได้ จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางด้านเกษตรและการส่งเสริมกระตุ้นให้มีการวิจัยและพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และเศรษฐกิจในชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสงในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อศึกษาวิธีการปลูกถั่วลิสงในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี
- 3) เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย เพื่อสร้างรายได้เสริมในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีการดำเนินงาน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 383 หลังคาเรือน โดยมีประชากรทั้งหมด จำนวน 1,680 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสง ในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

2) กล้องถ่ายภาพ

3) เครื่องบันทึกเสียง

4) สมุดปากกาที่ใช้ในการจดบันทึก

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จากเอกสาร ตำรา หนังสือ และงานวิจัย

2) สร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด โดยมีประเด็นเกี่ยวกับบริบทของชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ภูมิปัญญาชาวบ้านในการปลูกถั่วลิสง การเลือกเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง กระบวนการหรือขั้นตอนการปลูกถั่วลิสง และขั้นตอนการแปรรูปถั่วลิสง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

1) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

2) วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และประชุมวางแผนกับผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

3) สืบหาและศึกษาพื้นที่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรที่ปลูกถั่วลิสง ตำบลกุดจับอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

4) ติดต่อผู้ใหญ่บ้าน บ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

5) สร้างแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

6) ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการปลูกถั่วลิสงในเขตพื้นที่ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ที่มีรายชื่อจากกลุ่ม ปี พ.ศ. 2564 พร้อมทั้งทำการจดบันทึกข้อมูล บันทึกเสียง และถ่ายภาพประกอบการดำเนินงาน

7) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล

8) สรุปผลและจัดทำเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาภูมิปัญญาการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบพรรณนา โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ โดยทำการจำแนกแยกออกเป็นประเด็นตามคำถามวิจัย จากนั้นทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของข้อมูลให้มีความครบถ้วน พร้อมแก่การนำไปวิเคราะห์และสรุปผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง น่าเชื่อถือและเป็นการป้องกันความผิดพลาด ผู้วิจัย

จึงทำการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) การตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความถูกต้อง โดยพิจารณาเวลาที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แหล่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ พื้นที่เกษตรกรรมที่ปลูกถั่วลิสงอาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหนองโน จังหวัดอุดรธานี ที่ให้สัมภาษณ์

2) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย ตรวจสอบจากผู้วิจัยแต่ละคนโดยข้อมูลที่ถูกต้องสอดคล้องกันหรือไม่ ซึ่งในการวิจัยนี้ได้มีผู้วิจัยหลายคนในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งการสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการบันทึกเสียง

3) การตรวจสอบด้านทฤษฎี ตรวจสอบแนวคิด
ทฤษฎีในการตีความข้อมูล

4) การตรวจสอบด้านการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบครัน ผู้วิจัยทำการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเดียวกัน คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีการสังเกตควบคู่ไปกับการถ่ายภาพการศึกษามีปฏิบัติการปลูกถั่วลิสง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลทั่วไปของผ้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ชาวบ้านเป็นเรื่องราวการทำมาหากิน และมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านมีที่มา 2 ประการ คือ ภูมิปัญญาที่มาจากการใช้ชีวิตตามธรรมชาติ และภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของราชบัณฑิตยสถาน (2550: 2) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า ภูมิปัญญา หมายถึง แบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีคุณค่าแสดงถึงเฉลียวฉลาดของบุคคล และสังคม ซึ่งได้สั่งสมและปฏิบัติสืบทอดกันมาภูมิปัญญาจะเป็นทรัพยากรของบุคคลหรือ ทรัพยากรความรู้ที่ได้ทรัพยากรความรู้ที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ความรู้ในสาขาอาชีพหรือวิชาการด้านต่าง ๆ เช่น การคัดเลือกพันธุ์ข้าว การถนอมอาหาร วัฒนธรรม ศิลปะจารีตประเพณี เป็นต้น ส่วนทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นภูมิปัญญา ได้แก่ ชาวนาผู้ประสบความสำเร็จในการผลิตพราหมณ์ผู้เชี่ยวชาญในบายศรี เป็นต้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) หรือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นคำที่รู้จักกันมานานพอสมควร เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง หลายแง่มุม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในแง่มุมต่างกัน เป็นไปตามแนวคิดของศรีศักดิ์ วัลลิโภคม (2535: 3) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ศักยภาพของมนุษย์ในการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทำให้มนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่นภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง สติและปัญญา อันเกิดจากการเรียนรู้ สะสม และถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของบุคคลในท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่ชี้แนะแนวทางการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนถาวรกับธรรมชาติรอบตัว และเป็นไปตามแนวคิดของฉลาด รมิตานนท์ (2534: 20) ภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ทั้งกว้าง ทั้งลึก โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์จิรา ตรีเพชร และคณะ (2564: 213-214) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นตามนิเวศธรรมชาติลำน้ำพรม จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษา พบว่าพืชสมุนไพรที่พบและใช้ประโยชน์มากที่สุด คือ พืชวงศ์ขิง (ZINGIBERACEAE) และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร มีภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรในท้องถิ่น มีการนำสมุนไพรมาใช้ เพื่อการส่งเสริม ป้องกัน บำบัดรักษา และฟื้นฟูสุขภาพในรูปแบบการใช้สมุนไพร ด้วยการใช้สมุนไพร ทาสด ต้ม ผนผสมน้ำและลูกประคบสมุนไพรแนว

ทางการอนุรักษ์สมุนไพรในท้องถิ่น ควรมีการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนด้วยการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการใช้สมุนไพร สร้างแหล่งเรียนรู้ จัดทำเป็นแปลงปลูกและรวบรวมพืชสมุนไพรที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ในท้องถิ่น และมีการใช้ในชีวิตประจำวัน สร้างสวนสมุนไพรในวัดหรือในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ส่งเสริมรูปแบบแหล่งเรียนรู้เพื่อชุมชนที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ทองแก้ว และคณะ (2558: 133-136) ได้ศึกษา การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษา พบว่า ได้ผลิตภัณฑ์ 5 กลุ่ม ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์จักสาน ผลิตภัณฑ์หมวกกล้วย ผลิตภัณฑ์เสื่ออก และผลิตภัณฑ์เขาสัตว์แกะสลัก ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ประจำถิ่น เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และปัจจุบันยังคงมีการผลิตและจำหน่ายอยู่ ผลการศึกษาจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 กลุ่ม และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว จำนวน 98 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก (Mean = -3.71) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องประยุกต์และพัฒนานำเอาวิธีการผลิตของชุมชน โดยยึดแนวทางดั้งเดิมของชุมชน ผลิตภัณฑ์ต้องมีวัสดุภายในชุมชน และมีความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือกลุ่มผู้บริโภค ในขั้นตอนผลการประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสาน จากการสัมภาษณ์ และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ปราชญ์พื้นถิ่น นักวิชาการผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้รูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานเป็นของตกแต่งบ้าน ประเภทโคมไฟฟ้า มีผลิตภัณฑ์ต้นแบบจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ วิธีการผลิตยังคงใช้แนวทางของภูมิปัญญาท้องถิ่น ยังคงมีเอกลักษณ์ และผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม วัตถุประสงค์ในชุมชน มีผลการประเมินผลิตภัณฑ์ต้นแบบอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก (Mean = 4.21) ด้วยวิธีการสอบถาม พูดคุยหรือการทำเลียนแบบ กับช่างทอผ้าในหมู่บ้าน รวมไปถึงการสังเกตเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงประกอบพิธีกรรม (4) การประยุกต์ปรับใช้ความรู้โดยการนำความรู้ 3 ชั้นแรกมาใช้โดยตรงด้วยตนเอง และโดยการนำความรู้มาปรับใช้ และปรับเปลี่ยนด้วยตนเอง

5.2 กระบวนการปลูกถั่วลิสง

จากการศึกษากระบวนการปลูกถั่วลิสงในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า 1. พันธุ์ ประเภทถั่วลิสงคว่ำทราย ใช้พันธุ์ไทนาน 9 ผักมี 2 ข้อ ผิวยเรียบ และทำความสะอาดง่าย เก็บเกี่ยวเมื่อแก่จัด อายุ

120 โดยการถอนด้วยแรงคนและปลิดผักด้วยลึงค์แยกเมล็ดสมบูรณ์ล้างน้ำ 2. การตาก เมื่อเก็บเกี่ยว จะทำการคัดแยกเมล็ดสมบูรณ์นำไปตาก 5-9 แดด ที่วางยกพื้นไม่ควรถากติดกับพื้น เพราะจะทำให้ปนเปื้อน 3. ความแห้ง วิธีการทดสอบว่าแห้ง ความชื้นไม่เกิน 14 % โดยการตรวจสอบด้วยวิธีบีบเยื่อหุ้มเมล็ดถ้าจะมีสีชมพูและหลุดออกได้ง่ายจึงนำไปจัดเก็บ 4. การเก็บถั่วลึงค์ เมื่อถั่วลึงค์แห้งสนิทแล้ว ควรบรรจุในกระสอบป่าน จัดวางเรียงกระสอบบนพื้นที่ยกสูงไว้ในห้องที่มีอากาศถ่ายเท ห่างจากสัตว์ เช่น หนู และแมลง 5. การกะเทาะเปลือก 5.1. ด้วยแรงคน คัดแยกเมล็ดสมบูรณ์ ในขณะเดียวกัน และได้เมล็ดถั่วที่สวยไม่แตกหัก เหมาะที่จะใช้ทำถั่วทอด ถั่วเคลือบ 5.2 ใช้เครื่องกะเทาะจะได้เมล็ดถั่วที่แตกหัก จำนวนหนึ่ง เหมาะที่ใช้ทำถั่วป่น ถั่วตัด ตูบตีบ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของณวิญ เสรฐผล (2562) กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หมายถึง 1) การเรียนรู้ปัญหา ความต้องการและส่งเสริมศักยภาพของตนเอง 2) การพัฒนากลุ่ม ผ่านการจุดประเด็น ก่อตั้ง วางแผนดำเนินการรับผลประโยชน์และการรักษากลุ่ม 3) การระดมทุน ผ่านการค้นหา ผลิต แบ่งปัน ร่วมหุ้นและขอสนับสนุน 4) กระบวนการทางเศรษฐกิจ คือ ผลิต บริโภค บริการ กระจาย ออม และลงทุน 5) การเรียนรู้ของชุมชน ผ่านการรวมกลุ่ม แสวงหาปัญหา ปรากฏการณ์ชาวบ้าน รับการอบรมและแลกเปลี่ยนระหว่างเครือข่าย 6) การสร้างเครือข่ายชุมชน ผ่านการติดต่อสื่อสารตัดสินใจร่วมมือ วางแผนร่วมกัน แลกเปลี่ยนกิจกรรม ระดมทุนและขอรับการสนับสนุน 7) การส่งเสริมสวัสดิการชุมชน คือ สวัสดิการทั่วไป สวัสดิการในภาวะฉุกเฉินและสวัสดิการเพื่อการลงทุน เป็นไปตามแนวคิดของผาณิตย์ นายนัน และคณะ (2563: 133-136) ภูมิปัญญาในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านของชาวกระเหรี่ยง มีทั้งหมด 4 วิธี ได้แก่ การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ โดยการเก็บไว้ในที่ร่ม การเก็บ รักษาโดยการตากแดด โดยการรมควัน และการใช้ขี้เถ้ากลบกลบ ทั้ง 4 วิธีสามารถเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ได้ใน ระยะเวลา 6 เดือนถึง 2 ปี อัตราการงอกอยู่ที่ร้อยละ 70-100 ชุมชนมีจำนวนชนิดเมล็ดพันธุ์ 25 ชนิด เพิ่มมาจากอดีตที่มี 18 ชนิด วิธีการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ที่ปฏิบัติกันมากที่สุดคือวิธีที่ 2 คือ การนำเมล็ดผึ่งแดดและ เก็บรักษาไว้ในที่แห้งและเย็น (ร้อยละ 68) การประโยชน์ แบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์ได้ 4 ประเภท คือ รับประทานเป็นเครื่องเคียงกับน้ำพริก ใช้ประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน รับประทานเป็นของว่างและผลไม้ และใช้ประกอบในพิธีกรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชน และเป็นไป

ตามแนวคิดของรุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ (2550: 57) กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย หมายถึง 1) เป็นการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยเกิดขึ้นจากการสำรวจหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางแก้ไข โดยดำเนินการรับสมัครสมาชิกกลุ่ม มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จัดทำร่าง กฎ กติกาของกลุ่มความคิดเห็นของกันและเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง (Two Ways Communication) ก่อให้เกิดและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม 2) ปัญหาและอุปสรรคคือการมาประชุมไม่พร้อมเพรียงกัน การไม่แสดงความคิดเห็นในการประชุม ไม่ได้แลกเปลี่ยนความรู้กัน ขาดประสบการณ์ในการทำงาน ขาดความรู้เรื่องการตลาด ขาดผู้นำที่มีประสบการณ์ และขาดงบประมาณ 3) แนวทางการพัฒนา คือ หาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกรวมกลุ่มกันซื้อปุ๋ยยา แลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดตั้งกฎ ข้อบังคับของกลุ่ม เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ศึกษาดูงานจัดประชุมเป็นประจำทุกเดือน ส่งเสริมความรู้ด้านการตลาด สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนาฏ หมื่นจันทร์ (2561: 1-14) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบที่แสดงความเป็นเลิศของภูมิปัญญาไทย ได้แก่ 1.1) ความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว 1.2) การใช้พลังจากธรรมชาติในการส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจ 1.3) การมีสุนทรียภาพในการให้บริการ 1.4) การให้บริการบำบัดรักษาสุขภาพด้วยวิธีการดั้งเดิม 1.5) การให้ความสำคัญในเรื่องความสุขสงบและสมดุลของคนในชุมชนและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 1.6) การสืบสานอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านสุขภาพ 1.7) การนำเสนอคุณค่าประโยชน์และคุณภาพที่ถูกต้องแท้จริง 2) กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาที่มีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับภูมิปัญญาไทยให้โดดเด่นคือการระบุนิยามภูมิปัญญา การสร้างความรู้ภูมิปัญญา การจัดระบบความรู้ภูมิปัญญา และการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา 3) แบบจำลองการจัดการภูมิปัญญาไทยของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 3.1) การค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของภูมิปัญญา 3.2) การผสมผสานองค์ความรู้ใหม่ 3.3) การสร้างผลิตภัณฑ์และการบริการที่เป็นอัตลักษณ์ 3.4) การจัดกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องไปตามงานวิจัยของกิตติชัย ราชมหา และคณะ (2565: 75-83) ได้ศึกษา ตัวแบบกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเพาะปลูกถั่ว

ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนเพาะปลูกถั่วดังกล่าวมีความรู้แบบชัดแจ้งและไม่ชัดแจ้งโดยได้รับจากทั้งภายนอกและภายในวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนมีกระบวนการจัดการความรู้ที่ครอบคลุมแต่ยังขาดระบบการจัดเก็บความรู้ที่เป็นระบบ โดยเฉพาะความรู้ท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งอาจสูญหายไปซึ่งชาวบ้านอยู่ในปริมาณน้อย และตัวแบบกระบวนการสร้างความรู้พบว่า มีการเกิดกระบวนการ Externalization และ Internalization ที่น้อยจึงต้องการความรู้ไม่น้อย

5.3 ผลการศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย

จากการศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ถั่วลิสงคั่วทราย ในชุมชนบ้านหนองโน ตำบลกุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีขั้นตอนการแปรรูป ดังนี้ 1) ถั่วลิสง ทั้งเปลือกคั่วหั่นออก 2) ทำความสะอาด แช่เปลือกถั่วด้วยน้ำ 3) ตากให้แห้ง 4) คั่วทรายร้อน ใช้ไฟปานกลาง ผัดผัดถั่วลิสงไปมา 30 นาที สังเกตสีเนื้อถั่วมีสีเหลืองสม่ำเสมอทั้งเมล็ด 5) คัดคุณภาพ เมล็ดที่คั่วไหม้แยกเมล็ดออก 6) บรรจุถุงพลาสติก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของนิศาพรรณ มาพบบุญ (2552) การแปรรูป หมายถึง การเก็บรักษาอาหารหรือแปรรูปอาหารทำให้อยู่ได้นานโดยไม่บูดเสีย และผลของการถนอมอาหารจะช่วยยืดอายุอาหาร การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านสี กลิ่น รส เนื้อ สัมผัส และยังคงคุณค่าทางโภชนาการของอาหารไว้ การถนอมอาหารเป็นกระบวนการของการแปรรูปแนวคิดของพรนิภา ศรีอรุณ. (2554) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร หมายถึง กระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปร่างและรสชาติของผลผลิตทางการเกษตรให้มีลักษณะแปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าและคุณภาพ สามารถเก็บไว้รับประทานได้เป็นเวลานานและใช้ประโยชน์ในผลผลิตทางการเกษตรดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น เช่น การทำกล้วยตาก ผลไม้แช่อิ่ม ปลาเค็ม กุ้งแห้ง กะปิ เป็นต้น และเป็นไปตามแนวคิดของกุลสิริ ไคว์สุวรรณ (2564: 93) แนวทางการจัดการผลิตและการตลาดในการแปรรูปถั่วลิสงแบบครบวงจร มีการจัดการผลิตและแปรรูปถั่วลิสงแบบครบวงจรโดยวิสาหกิจชุมชน จะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์กับผู้คนจำนวนมาก ตั้งแต่การขยายพื้นที่เพาะปลูกจากเดิมในพื้นที่ที่มีศักยภาพ การพัฒนาการผลิตถั่วให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานการรับรองจากกรมวิชาการเกษตรในลักษณะถั่ว Organic และ GAP ซึ่งจะเป็นทั้งการเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้แก่ตัวเกษตรกรและเชื่อมโยงไปสู่การจัดการหลังการเก็บ

เกี่ยว และการแปรรูปในรูปถั่วต้มโดยกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีการจัดการตลาดแบบครบวงจรโดยเชื่อมต่อกับห้างริมปิงซูเปอร์มาร์เก็ต เพื่อวางจำหน่าย ซึ่งการจัดการดังกล่าวจะนำรายได้เข้าสู่ชุมชนและพื้นที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี โดยคาดการณ์เบื้องต้นว่าหากสามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้จะสามารถขยายพื้นที่ปลูกถั่วลิสงที่มีคุณภาพได้มากถึง 60 ไร่ ครอบคลุมเกษตรกรที่รับประโยชน์มากกว่า 30 ครอบครัว และรายได้ที่จะเข้าสู่ชุมชนเพิ่มขึ้นจากการขายผลิตภัณฑ์แบบเดิม ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 300,000 บาทต่อปี เป็นการแปรรูปถั่วลิสงต้มเพื่อจำหน่ายเพิ่มขึ้นเป็น 2,400,000 บาทต่อปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรัช สุดสังข์ และคณะ (2555: 79) ได้ศึกษา การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากตาลโตนดขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบกลุ่มตัวอย่างว่ามีความพึงพอใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน เกตุตรา (2565: 68-78) ได้ศึกษา การพัฒนาการบริหารต้นทุนด้วยการวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษา พบว่า วิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านมีโครงสร้างการบริหารงานแบบง่าย แบ่งส่วนงานเป็น 2 ส่วนงานหลักคือส่วนงานบริหารและ ส่วนงานผลิต การคำนวณต้นทุนแยกเป็นต้นทุนส่วนผลิตและต้นทุนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยด้วยวิธีเดิมได้หน่วยละ 12.73 บาท ค่าต้นทุนฐานกิจกรรมได้ต้นทุนเฉลี่ยหน่วยละ 11.43 บาท คิดเป็นต้นทุนที่ลดลงร้อยละ 10.21 ต่อหน่วย มีแนวทางในการลดต้นทุนคือทำประมาณการยอดขายสำหรับวางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อลดรอบการจัดซื้อ รวบรวมคำสั่งซื้อแล้วจัดส่งเป็นล็อตที่ใหญ่ขึ้นเพื่อลดรอบการจัดส่งสินค้า และคิดค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรตามชั่วโมงการใช้งานจริง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ควรมีการพัฒนาใช้ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการท่องเที่ยวชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมด้านการตลาดและคัดเลือกกลุ่มชุมชนเป็นต้นแบบ

2) ควรมีการพัฒนาภายใต้บริบทของชุมชนเป็นหลัก ถ้าในกรณีที่เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่และมีความยากต่อการผลิต ต้องมีการฝึกอบรมหรือการสอนงานแต่ต้องมีความมั่นใจในด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์เหล่านั้น

3) ควรนำแนวทางการคิดต้นทุนฐานกิจกรรมไป ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนกับวิสาหกิจชุมชน ประเภทอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและสร้างความเข้มแข็งในการบริหารต้นทุนต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีผลผลิตถั่วลิสง เพื่อทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง และเพื่อนำมาเปรียบเทียบ

2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตถั่วลิสง เช่น บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ข้อดีข้อเสียของการรับเทคโนโลยีการผลิต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการผลิตถั่วลิสงในแต่ละพื้นที่

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการผลิตและการตลาด รวมทั้งด้านความต้องการการส่งเสริมการผลิตถั่วลิสงของเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนการผลิต การเก็บเกี่ยว ตลอดจนรูปแบบการจำหน่ายของเกษตรกร อันนำไปสู่รูปแบบการวางแผนส่งเสริมการผลิตในอนาคต

7. เอกสารอ้างอิง

- Medthai. (2556). ถั่วลิสง สรรพคุณและประโยชน์ของถั่วลิสง 47 ข้อ. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://medthai.com>. [สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565].
- กิตติชัย ราชมหา และคณะ. (2565). ตัวแบบกระบวนการจัดการความรู้ของวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน เพาะปลูกถั่ว ในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย. นครปฐม:มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุลสิรี ไคว์สุวรรณ. (2564). แนวทางการจัดการผลิตและการตลาดในการแปรรูปถั่วลิสงแบบครบวงจร โดยวิสาหกิจชุมชน: กรณีศึกษากันตังผึ่ง ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิจัยพัฒนาชุมชน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(1): มกราคม – มีนาคม, 93.
- จันทร์จิรา ตรีเพชร และคณะ. (2564: 213-214). การศึกษาภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรท้องถิ่นตามนิเวศธรรมชาติลำน้ำพรม จังหวัดชัยภูมิ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 5(1): มกราคม-เมษายน, 213-214.
- ฉลาด รมิตานนท์. (2534). “ความหลากหลายทางชีวภาพ: ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนา” ในสิทธิชุมชน: การกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ณวิญ เสรฐผล. (2562). กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. วารสารวิชาการธรรมทรรศน. 19(2): (เมษายน - มิถุนายน 2562).
- ดวงเดือน เกตรา. (2565). การพัฒนาการบริหารต้นทุนด้วยการวิเคราะห์ต้นทุนฐานกิจกรรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปถั่วลิสง บ้านป่า ตำบลดงสิงห์ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 41(1): มกราคม-กุมภาพันธ์, 68-78.
- นิรัช สุดสังข์ และคณะ. (2555). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์แปรรูปจากตาลโตนดขององค์การบริหารส่วนตำบลท่างาม อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก. วารสารวิชาการศิลปสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2(2): พฤษภาคม – สิงหาคม, 79.
- นิศารรณ มาพบบุญ. (2552). การแปรรูปและการผลิต. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://banana52.wordpress.com>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565].
- นุชนาฏ หมีนจันทร์. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยความเป็นเลิศทางภูมิปัญญาของประเทศไทย. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 11(2): กรกฎาคม – ธันวาคม, 1-14.
- ผานิตย์ นายยัน และคณะ. (2563). ภูมิปัญญาในกระบวนการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืชพื้นบ้านและการใช้ประโยชน์ของชาวกระเหรี่ยง กรณีศึกษาชุมชนบ้านยางแก้ว ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารเกษตรนเรศวร, 17(1): มกราคม-มิถุนายน, 17-26.

- พรนิภา ศรีอรุณ. (2554). การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://racha1-online.school/courses>. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565].
- พวงเพชร อธิธิอภิบาล (8 มกราคม 2565). ถั่วลิสงคั่วทราย. สัมภาษณ์. โดย ปาริฉัตร ไชยกอง บ้านหนองโน หมู่ที่ 2 ตำบล กุดจับ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี.
- มูลนิธิหมอชาวบ้าน. (2555). เล่มที่ 323 คอลัมน์: ต้นไม้ใบหญ้า. ถั่วลิสง คุณค่าและรสชาติ จากใต้ดิน. [ออนไลน์]. ได้จาก: www.doctor.or.th. [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565].
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น 2550.
- รุ่งทิพย์ ชัยพรม และคณะ. (2550). กระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตำบลฮอด อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารราชภัฏเชียงใหม่, 6(1): มกราคม – มิถุนายน, 165.
- ศรีศักดิ์ วลัยโกคม. (2535). การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงใน รายงานสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง พัฒนาการทางวัฒนธรรม : กรณีทักษิณ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สมศักดิ์ ทองแก้ว และคณะ. (2558). การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารศิลปศึกษาพัฒนศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 6(2): กรกฎาคม-ธันวาคม, 133-136.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว . (2551). ความหมายภูมิปัญญาไทย. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://www.school.net.th/library/snetenvi5/panya/panyan.htm>. [สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565].